

Rune Fardal, psykologi student

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn

<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

”Menn som må kjempe for at barnet skal opprettholde kontakt med dem, har exer som hindrer barnet kontakt med sin far!”

13 November, 2011, Oppdatert 20.12.2011

Med linker: <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/samvaer.htm>

Utskrift : <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/samvaer.pdf>

Årsaken til slik adferd etter skilsmisser, kan i noen tilfeller være vold fra en far, mot barnet og/eller mor, men i de fleste tilfeller handler det om mødre med alvorlig psykisk problematikk! La meg beskrive den siste gruppen. For å forstå slike mødres egosentriske handling, må man ha kunnskap om narsissistisk sårbarhet (1).

Noen kvinner har som følge av ubearbeidede og udekte psykiske/biologiske behov utviklet en identitet, der de oppfatter barnet som en ufravikelig del av grunnlaget for sitt eget selvbylde. Ofte bærer deres omsorg preg av den omsorg de selv fikk. De praktiserer det de ble lært. Det som skulle vært ”meg som jeg er”, er blitt ”meg i rollen som mor”. De binder barnet til seg på måter som er av sykelig karakter og som er svært skadelig for barnet å vokse opp med. Adferden preges av å beskytte denne ”barnet + meg”-identitet. Barnet blir en del av grunnlaget for deres identitet. På mange måter lever de i lyset av barnet. Boken *”The object of my affection is in my reflection”* har en svært betegnede tittel. Og det som reflekterer disse mødre, er barnet. Dermed blir barnet deres identitet. Av det følger deres adferd for å beholde barnet. Barnet har samme rolle som de selv ofte fikk ovenfor sine egne foreldre. De er ofte avhengige fordi de ikke har utviklet en identitet bygget på egne evner, men på forventningene fra egne foreldre.

Tidlig i et barns utvikling har det stort behov for den nærhet og trygghet omsorgspersonen gir. Forskning har vist at tilknytningens viktigste element ikke er næring, men trygghet. Uten den overlever de ikke. Etter hvert har de imidlertid behov for å løsrive seg fra denne nære relasjon, på veien mot å bli et selvstendig individ med kontroll på og ansvar for seg selv. Hvis mors rolle er viktig i barnets første måneder og år, så er fars rolle desto viktigere i denne løsrivelsesfasen, fordi fedre klarer å ha et mer distansert individuelt forhold til barnet. De behandler barnet i større grad som et selvstendig individ.

Normalt vil mødre ha et veldig subjektivt forhold til et barn, det ble tross alt utviklet i deres kropp. Men et barn er et selvstendig individ og trenger oppleve å bli behandlet som det. Fedre har et noe mer objektivt forhold til barnet og vil være bedre i stand til å se det som et mer selvstendig individ enn det mange mødre gjør. Dette er viktig fordi det vil bygge opp barnet som selvstendig, i motsetning til et barn som vokser opp med en narsissistisk mor, der forholdet handler mer om mors identitet enn barnets.

Det store flertallet av mødre klarer denne separasjonsfasen godt nok for barnet, fordi de selv har en integrert identitet i psykologisk balanse. De evner å skille mellom barnet og seg selv. Barnets ros fra omgivelsene utgjør ingen trussel mot slike normale mødre. De lar barnet beholde omgivelsenes beundrende blikk. De forstår at det er bra for barnets beste. Mødre som hindrer barnet å utvikle seg i en selvstendig retning fremviser ofte en klebrig adferd til barnet. Mens normale foreldre er *reflektive* og evner reflektere over barnets behov foran sine egne, vil narsissistiske sårede mødre være reflexive og reagere primitivt ut fra egne udekte behov.

Foreldre som setter barnets beste foran egne behov, lar barnet få den nødvendige frihet til å utforske sine omgivelser. Deriblant rom for tid med sin far og evt. andre familiemedlemmer. Barnets tilknytningskvalitet utvikles i de 3 første år. Barn med en positiv tilknytningskvalitet bruker foreldrene som *base* for utforskning av verden. De vet de har et sted å returnere når omgivelsene blir truende, de tar stadig lengre utforskningsferder. De lærer seg å mestre omgivelsenes påvirkning gjennom vissheten om en trygg *base*. Og denne base kan være hos både mor og far. Narsissistiske foreldre bruker barnet som base for sitt falske grandiose selvbylde.

Barn kan ha ulik tilknytningskvalitet til mor og far. Et viktig element i denne utviklingen er at omsorgspersonene gir barnet mulighet og rom til en slik utforskende adferd. Barnet må få prøve og feile og gjennom det finner de "seg selv". Det er her det skadelige skjer om mor begrenser denne utforskertrangen. Da faller ikke de ulike brikkene i oppbygningen av Selvet på plass, noe som fører til at slike mennesker senere vil søke å få disse brikkene på plass i livets puslespill.

Barn med en utrygg tilknytning (unnavikende, ambivalent, disorganisert) har derimot ikke utviklet en følelse av trygghet til *basen*. Tvert imot har de selv måtte være en base for den voksnes egen utrygghet, de har måtte påta seg en rolle de ikke

har forutsetninger for å fylle. I mange tilfeller blir "basen" til slike barn, besteforeldre, venner, hesten, hunden, et spesielt sted osv. De har med andre ord ikke fått den bekreftelse på seg selv, eller dekket de biologiske behov, et trygt barn har fått. I stedet for at den voksne har speilet barnet, har disse utrygge barn måtte speile den voksne! Og her ligger mye av problemet med mødre som hindrer barnet kontakt med sin far.

Voksne med et sunt selvbilde bruker ikke barn for egen tilfredsstillelses skyld.

Behovet for barnet som narsissistisk supply (bekreftelse av eget skadet Selv) og behovet for oppreisning for tapsopplevelsen det var med samlivet som ikke gikk, fører til en adferd preget av ønske om hevn kombinert med klebrig adferd til barnet. Det narsissistiske supply (barnet) spiller en rolle når det gjelder å prøve finne de manglende puslebrikker til individets Selv.

Slike mødre har ofte et negativt selvbilde som holdes i sjakk nettopp ved hjelp av barnet. "Se, er ikke jeg en flink mor"? De synes bygge sin identitet og selvbilde på **rollen** som mor istedenfor rollen som selvstendig individ. Trusler mot **rollen** som mor, vil bli trussel mot et skadet selv. Mens normales identitet avspeiler et bakenforliggende Selv, er det en falsk fasade som avspeiles hos narsissistisk sårede mennesker. En sårbar fasade som trenger mye psykisk energi for å vedlikeholde.

Slike mødres identitet er så innvevd i **rollen** som mor, at når denne rollen trues, ved barnets behov for frigjøring eller behov for kontakt med sin far, så trues hele deres **identitet!** Vi snakker om mødre med alvorlige narsissistiske sår. Sår som springer ut av et skadet *Selv*. Barn som vokser opp med slike mødre, forblir barn også i voksen alder. Utvikling av empati svekkes, fordi slike barn blir værende i spedbarnets egosentriske tilstand. Gjennom et forventningspress fra slike mødre utvikler slike barn skam (over aldri klare in fi forventningen). Det som er et naturlig og sunt utviklingstrekk i spedbarnsalder, blir et usunt og ødeleggende trekk hos større barn. En rekke saker har vist at når slike barn blir voksne så får de problemer med å fatte beslutninger, de må rådføre seg med "mamma"! Slik de ble opplært i et avhengighetsforhold av sin mor, slik lærer de sine barn opp i et usunt avhengighetsforhold. Slikt er ikke positivt for et samliv. Menn som lever med slike kvinner får ofte en følelse av at de også lever med svigermor!

Relasjonen mellom slike ofte autoritære mødre og barnet bygger mer på et usunt gjensidig avhengighetsforhold enn på en autoritativ voksen som speiler barnet. Slik relasjonen mellom dem selv og deres egen mor ofte bærer preg av å være et usunt avhengighetsforhold. Barnet blir et objekt for den voksnes tilfredsstillelse. Barnets rolle blir å bekrefte den voksne. Denne rollen påtvinges barnet gjennom *betinget kjærlighet* og gjennom bruk av en rekke primitive psykologiske forsvarsmekanismer. "Hvis du gjør som mamma liker, så er mamma glad i deg. Hvis ikke holder mamma kjærlighet tilbake...". Barnet læres opp til å se på mor som et offer, bare barnet kan trøste. Det er en forventning barn ikke har utrustning til å dekke og dermed oppstår nederlagsfølelse og skam, som slike mødre vet godt å dyrke. De utvikler et

emosjonelt grep på barnet som barnet ikke kommer fri fra selv etter at det er blitt voksent. Slike mødre får barnet til å tro at bare barnet kan trøste mor. Ansvar for mors ve og vel blir lagt på et lite barns skuldre. Barnet læres opp i denne rollen ved at det får bekreftet seg selv når det dekker mors behov samtidig som det straffes (kjærlighet holdes tilbake) når det gjør noe for seg selv (kontakt med sin far). Det skader barnets selvbilde.

Forventninger som *"Jeg sitter her helt alene, og hadde det ikke vært for deg, så hadde jeg tatt livet mitt"* setter slike barn i en umulig situasjon. Trusler om at "Hvis du vil bo med far, så tar jeg livet mitt" er beskrevet i en rekke saker og er svært effektivt i å kontrollere et barns kontakt med sin far. Saker der slik dynamikk er avslørt har vist at verken barnevern, sakkyndige psykologer eller dommere forstår hvor kontrollerende og ødeleggende dette er for et barns utvikling av et sunt selvbilde. Slike etater ser bare det de vil se utifra enkle konfliktmodeller. Også disse etater blir manipulert inn i en rolle der mor er offer som trenger beskyttelse. Slike instanser overser dette i mangel av kunnskap om hva dette gjør med et barn. Slike barn kan beskrive sin hverdag som helt grei hos slike mødre, noe som bidrar til at dette ikke avsløres. Men slike beskrivelser grunner ikke i barnets opplevelse av sitt miljø, men på de forventninger mor har lært barnet opp i.

Systemet som skal beskytte barnet klarer ikke forstå at et barn som tilsynelatende beskriver sin situasjon ok, egentlig lever i et destruktivt forhold. Problemet er nemlig at barnet selv ikke forstår det ødeleggende i en slik setting. I frykt for tap av tilknytningsperson/avhengighetsperson beskriver de sin situasjon slik mor har fått dem til å tro den er. Det er på mange måter Stockholmssyndromets psykologi vi ser. De tror det skal være slik! Slike beskrivelser finnes flere steder i litteraturen. Her fra Crompton (2007:79) i "All about ME, Loving a narcissist":

and the answer lies in their upbringing. Women who have themselves come from a background where their parents and caregivers have been detached, and expected the world to revolve around them, may be more likely to find narcissistic traits desirable in a man.

Think about it. If your mum or your dad showed some strong narcissistic characteristics – for example, if they expected you to look after them rather than the other way around, or if they expected you to always follow their agenda, or if they found it hard to empathise with your wants and needs – then those sorts of traits would assume a kind of normality. You would have an unspoken expectation that that's just how families are. So when you meet someone who has similar traits to your parents, who, say, expects everyone else to follow their own agenda, it doesn't necessarily seem strange or threatening: at least at first. In fact, it can feel quite familiar, even comforting.

Slike barn tror virkelig de har det greit, for de har ikke noe sammenligningsgrunnlag. Dessuten vil tilknytningssystemet gjøre at de heller tviholder på (og dermed beskytter) en voldelig mor, enn å måtte gå til en ukjent omsorg hos sin far, selv om fars omsorg er langt bedre. Så sterkt fungerer tilknytningssystemet. Og det bildet av tilknytning de kjenner bygger på lærdom fra mors adferd. Den sunne tilknytning de ville fått fra sin far, blir forhindret ved mors adferd som stadig forstyrrer relasjonen mellom barnet og far. Slike mødr har ingen nytte av at barn - far relasjonen blir sterk. Det blir bare en trussel mot deres bruk av barnet som narsissistisk supply.

Slike barn tvinges inn i en rolle de ikke har forutsetninger for å mestre. Det påfører barnet skam og skyldfølelse, som mor så i neste omgang bruker mot barnet når barnet kommer i en naturlig løsrivelsesfase. "Hva? Vil du besøke din far? Tenker du bare på deg selv og ikke på meg?", vil være typisk forventningspress slike mødre utsetter barnet for. I realiteten projiserer slike mødre sitt eget savn over på barnet og gjennom press (prosjektiv identifikasjon) får de barnet til å fremvise en slik adferd.

Konkrete saker har vist at selv om barnet utsettes for slag, seksuelle overgrep, verbal mishandling, så tviholder slike barn på den relasjonen de faktisk har. Heller

voldelig men **kjent**, enn å bli respektert i det **ukjente!** Det er bare å se et barns reaksjon når omsorgspersonen beveger seg ut av et rom barnet befinner seg, det vil reagere med en adferd som trigger omsorgspersonens beskyttelsesinstinkt. Små barn som er motorisk i stand til å bevege seg vil krabbe etter omsorgspersonen, mindre barn vil begynne gråte. Barn som opplever en fremmed vil klamre seg til sin omsorgsperson selv om denne er voldelig. Det er ren ubevist biologi som aktiverer barnets tilknytningsangst.

Når så mor må dele barnet med far, reduseres automatisk barnets avhengighet av mor, samtidig som mors avhengighet av barnet øker. Mor må dele barnets tid med far, hvilket betyr mindre tid med barnet. På mange måter er dette som narsissistisk abstinens, man får et "sug" etter det som dekker et behov, i dette tilfelle barnet.

I praksis betyr dette mindre speiling fra barnet. Objektet (barnet) som var viktig for mors identitet utad er ikke tilstede når mor trenger barnet. Dermed aktiveres mors tapsopplevelse, og for slike mødre er det en gjenopplevelse av de ubearbeidede tapsopplevelser de har med fra sin egen barndom. At forholdet mellom barnet og mor er bygget på falske premisser og ikke kjærlighet blir synlig når barnet tar valg som strider mot mors behov. Da utestenges barnet fra kjærlighet. Det er her slike mødres egosentriske adferd blir synlig for fullt.

Dessuten oppstår en annen trussel mot mors bruk av barnet, nemlig at barnet får oppleve en tilstand med far der det faktisk får bekreftet sine egne behov, barnet lærer at det har betydning i seg selv og ikke som mors narsissistiske supply. Dette er elementer som truer mors (mis)bruk av barnet, og dermed ser man ofte den typisk ekstremt kontrollerende adferd slike mødre fremviser. Barnets telefon med sin far blir avlyttet og brutt, samvær saboteres eller vanskeliggjøres. Barnet skremmes fra å ville ta kontakt med sin far. Utsagn som *"reiser du på ferie med sin far, så kommer du hjem i en kiste"* er ikke særlig oppmuntrende ord for et barns relasjon til sin far. Slik adferd som er vel kjent fra en rekke saker, skaper angst i barnet, som mor så bruker for å ødelegge relasjonen mellom barnet og far.

Brev barnet sender til sin far blir forsøkt ødelagt. Gaver barnet vil gi til sin far må det i beste fall gjemme og holde skjult for mor! Barnet skal ikke få utvikle nære bånd til sin far fordi det truer mors bruk av barnet som narsissistisk supply. Barnet læres opp i et usunt avhengighetsforhold til mor. Samtidig prøver mor ødelegge barnets tilknytning til sin far. I mange tilfeller går dette over i PAS, foreldrefiendtlighet, der barnet læres opp til å hate sin egen far i frykt for å miste sin mor! Slike komplekse strukturer fremviser ikke barnevern, sakkyndige og dommere evne til å forstå.

Men det kan også gå over i en mer skjult form, der barnet læres opp til å se på mor som et offer, som barnet får ansvar for å ta vare på. Barnet læres da opp til at tid med far utgjør en trussel mot mors eksistens, med andre ord, tilknytningssystemet aktiveres. I slike settinger ser man ikke de typiske PAS utslag hos barnet, der det "hater" sin far, men heller en forsvarende bekymring hos barnet for mors ve og vel.

Slike barn har aldri sett far utøve vold mot mor, de er verbalt fortalt oppdiktede og forvrengte historier som fremstiller far som aggressor og mor som offer. Igjen er det mors projeksjoner mot far som kommer til syne.

Omgivelsene ser ikke den alvorlige og grove omsorgsvikt som skjer. Barnevern fremviser ingen kunnskap om slike psykologiske mekanismer som ødelegger barnet fra innsiden. De ser etter ytre merker og barnets verbale uttrykksform. De ser etter fine og rene klær, de hører med skolen om fremmøte og fulle matpakker. Men hva kan man vente fra et barn som er lært opp til at mor begår selvmord eller forsvinner om det ikke gjør som mor vil det skal gjøre, selv om det strider fundamentalt mot hva barnet selv opplever som sine behov? En rekke saker har vist at barn i slike settinger beskytter den omsorgsviktende mor ut i fra frykten for å miste tilknytningspersonen. Slike barn er tross alt lært opp til å tro at verden skal være slik mor har fått dem til å tro at den er. De har ikke andre referanserammer. Det sørger slike mødre for at de ikke får. Alt annet er en trussel mot tilknytningsbehov. Dermed misforstår sakkyndige og barnevern situasjonen fullstendig og bidrar til ødeleggelse av barnet. Saker har vist at barnevernet blir ors nyttige idioter ved at de hjelper mor med å hindre barnet kontakt med far. En kan ikke se bort i fra at slike saker i fremtiden vil danne grunnlag for store erstatningskrav når slik kunnskap blir mer kjent.

Det som utad ser så perfekt ut, er kun et uttrykk for den falske fasade mor og barnet omgir seg med. Mor fordi hun trenger omgivelsenes skryt og bekreftelse, barnet fordi det frykter tapet av omsorgspersonen og dermed en trussel mot tilknytningssystemet. Og det er et automatisert system styrt av det autonome nervesystem.

Alle barn knytter seg til de omsorgspersonene de har tilgjengelig. Forsvinner far som følge av samlivsbrudd, blir mor desto viktigere for barnet selv i de tilfeller der mor ikke dekker barnets primærbehov for trygghet. Barnet har tross alt ingen andre og de læres opp til av mor, at far vil svikte dem slik mor påstår han sviket henne! At hun i mange tilfeller har en adferd som får far til å ville skilles, ser ikke slike egosentriske mødre. Slike mødre viderefører ofte det sviket de selv ble utsatt for som små av sine foreldre. De projiserer sine egne foreldres svik mot dem selv, over på far, og anklager deretter far for å være slik deres egne foreldre var mot dem! Omgivelsene ser ikke dette syke manipulative spill. Fars adferd blir et utslag av projektiv identifikasjon i praksis.

Slike foreldre kan virke svært rasjonelle når de kontrollerer sine omgivelser. I det øyeblikk de må svare for kritikk skjer det noe med deres argumentasjon som er betegnende for deres emosjonelle mangler. Logikken brister, selvmotsigelser er typiske. Som psykiater Grøndahl beskrev A.B. Breivik, "*Det er når han begynner å snakke at man forstår at noe er fullstendig galt*"! Dessverre vil ikke de fleste oppfatte disse nyanser fordi de fores bare med deler av helheten. Denne irrasjonalitet bygger på de psykiske forsvarsmekanismer slike omgir seg med. Splitting der verden er svart/hvit, projeksjon der all skyld er andres, projektiv

identifikasjon som forklarer fars frustrasjon, benektelse, løgner, manipulasjon, reaksjonsdannelse osv.

Barn knytter seg også til voldelige omsorgspersoner. Dette er ekstremt komplisert psykologi som barnevernet ikke fremviser kunnskap om. Derfor ser man ofte at barnevernet kan beskytte den overgripende mor fra en far som prøver hjelpe barnet ut av slike problemer. Sakkyndige psykologer og dommere følger det samme mønster. "*Barnet sa det ville bo med mor*", og dermed bidrar de til å ødelegge barnet fra innsiden mens de er i den tro på at de har hjulpet barnet og mor mot en aggressiv far. Og er feilen først gjort har slike avgjørelser en tendens til å bli selvbeskyttende ut fra tanken om "ro rundt fattede vedtak"! Ingen evner lese mellom linjene, hva barnet egentlig gir uttrykk for og hva barnets behov egentlig er. Barnets angst, barnets problemer med logisk tenkning (mattematikk), barnets stressbelastning (diabetes 1) osv. settes ikke i system, men sees på som utilknyttede enkeltproblemer. Dessverre klarer de ikke se at den "aggresjon" de opplever hos far, er en **frustrasjon** fra far over at barnet sakte men sikkert får sitt liv ødelagt.

Merkelig nok vil dette system oppfatte en mors "aggresjon" som frustrasjon når kjønnsrollene er byttet om! Det er som om det foreligger en forventning om at når en mor tilkjenner bekymring for et barn hos far, så er bekymringen velbegrunnet, mens når en far tilkjenner bekymring for barnet hos mor, så er det taktikk i en barnefordelingsak. Dette er den fundamentale attribusjonsfeil i praksis. Er det negativt for mor, så er årsaken i omgivelsene, er det positivt for mor, så er det mors kvaliteter! Er det negativt for far er det aldri omgivelsenes (mors) påvirkning, da er det alltid kvaliteter ved far. Fars adferd er hans egen, mors adferd begrunnes i far. Dette er typisk utslag av den kjønnsstereotypiske holdning som preger dagens barnefordelings system. Barnevern, sakkyndige psykologer og domstoler er alt for opphengt i slike tradisjonelle kjønnsroller.

Forskning har for lengst vist at kronisk stress (2) er ekstremt skadelig for barn. Det er ikke de få alvorlige traumer et barn opplever og som de får bearbeidet, som gjør den største skaden, det er det konstant forhøyde stressnivå de opplever til daglig gjennom den uberegnelighet de utsettes for fra slike narsissistisk sårede mødre.

Stress de ikke får hjelp til å mestre, stress de ikke har utrustning til å mestre. Stress som bryter ned immunforsvaret og viktige celler i kroppen. Biologi har 2 hovedkomponenter, vekst og forsvar. Når all tid går med til forvar reduseres vekst. Det svekker immunsystem, fordi stress (forsvar) bryter ned kroppens immunsystem. Dermed svikter vekst av viktige komponenter i barnets kropp.

(1) <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/narsissisme.pdf>

(2) <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/diabetes1.pdf>